

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Sakarya University Journal of Education Faculty

e-ISSN: 2717-6401

Ortaokul Öğrencilerinin Doğruluk-Dürüstlük Değer Algılarının İncelenmesi

Ebru UZUNKOL*

Hanım İclal ATA**

Makale Bilgisi	ÖZ
<i>Geliş Tarihi:</i> 19.05.2023	Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değer algılarının incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma, gerekli izinler alındıktan sonra Kocaeli İli Körfez İlçesine bağlı bir ortaokulda eğitimine devam eden 287 ortaokul öğrencisi ile yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde öğrencilerin doğruluk- dürüstlük değer algılarını tespit etmek için "Doğruluk-Dürüstlük Değer Ölçeği" ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistik, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır. Yürütülen analizler sonucunda ortaokul öğrencilerinin doğruluk- dürüstlük değer algılarının yüksek düzeyde olduğu, algılarının cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Anahtar Sözcükler: Değer, doğruluk, dürüstlük, ortaokul öğrencisi.
<i>Kabul Tarihi:</i> 28.08.2023	
<i>Basım Tarihi:</i> 29.12.2023	
doi: 10.53629/sakaefd.1298870	Makale Türü: Araştırma Makalesi

The Investigation of Secondary School Students Truth-Honesty Value

Article Information	ABSTRACT
<i>Received:</i> 19.05.2023	"The primary objective of this study was to examine the perceptions of truth and honesty among secondary school students using a quantitative research method, specifically a survey model. The research was conducted with 287 secondary school students in the Körfez district of Kocaeli province after obtaining necessary permissions. For data collection, the 'Truth-Honesty Value Scale' and a personal information form were utilized to gauge students' perception of truth and honesty and to gather personal information, respectively. In analyzing the data, independent groups t-tests and one-way analysis of variance (ANOVA) were employed. As a result of the analyses, it was concluded that middle school students generally held high perceptions of truth and honesty, and these perceptions varied based on gender and class level. Keywords: Value, truth-honesty, secondary school student.
<i>Accepted:</i> 28.08.2023	
<i>Published:</i> 29.12.2023	
doi: 10.53629/sakaefd.1298870	ArticleType: Research Article

* Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sakarya-Türkiye, ebrud@sakarya.edu.tr, ORCID:0000-0002-1897-137X

**Matematik Öğretmeni, Kocaeli-Türkiye, hanim.ata@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID:0000-0003-0753-8260

Kaynakça Gösterimi: Uzunkol E. & Ata H. İ. (2023).Ortaokul Öğrencilerinin Doğruluk-Dürüstlük Değer Algılarının İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 130-145. doi: 10.53629/sakaefd.1298870.

Citation Information: Uzunkol E. & Ata H. İ. (2023).The Investigation of Secondary School Students Truth-Honesty Value. *Sakarya University Journal of Education Faculty*, 23(2), 130-145. doi: 10.53629/sakaefd.1298870.

1. GİRİŞ

Değişim her zaman var olmuş ve bu sayede uygarlıklar gelişme şansı yakalayabilmişlerdir. Ancak içinde bulunduğumuz dönemde diğer dönemlerden farklı olarak daha hızlı ve yoğun olarak teknoloji alanında ciddi değişimler yaşanmaktadır. Söz konusu değişimler bireysel ve elbette toplumsal yaşantımızda farklılıklara sebep olmaktadır. Dinamik bir özellik gösteren yani değişimlere açık olan değerler de bu değişimlerden payını almaktadır. Değerler statik değil dinamik yapılardır, bireylerin yaşadıkları çevreye ve kültüre uyum sağlayan yapılar olduklarından dünyadaki gelişimlerden etkilenmekte, değişime uğramaktadır (Bolat, 2016; Köknal, 2007; Schwartz, 1992). Elbette değer ve toplumsal yapı arasında çift yönlü bir etkileşim bulunmaktadır (Schwartz, 1992). Nitekim bilim ve teknolojiadaki değişimler toplumu değiştirirken toplum da bilim ve teknolojiyi şekillendirmektedir. İşte bu değişimler ve giderek daha da kompleksleşen toplumsal yapılar, değerlerin sosyal yaşamı düzenleme konusunda ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Chowdhury, 2016). Bu nedenle değer kavramı pek çok alanda yer edinmektedir ve değerlerin yapısı, yaşantımıza etkileri ve aktarımına ilişkin konular ciddi çalışma alanlarından birisi olmaktadır. Bu alanlardan biri de elbette ki söz konusu değerlerin sonraki nesillere sağlıklı bir şekilde kazandırılmasını hedefleyen eğitim alanıdır. Toplumdaki değişim ve gelişimin daha planlı, sistemli ve istenilen doğrultuda olması için eğitim sistemlerinde değer kavramı oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Çelik ve Kahtalı, 2022).

Değer kavramının eylemlerimize yön veren ve karşılaştığımız eylemleri değerlendirebilmemizi sağlayan en önemli karar mekanizmalarımızdan birisi olduğu söylenebilir. Türkçe Sözlükte değer kavramının sosyal, ekonomik, kültürel, bilimsellik boyutlarına vurgu yapılmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2022). Ekinci (2018) değeri toplumun bir arada yaşamasını sağlayan, toplumdaki bireylerin çoğunluğunun kabul ettiği düşünce ve ahlak olarak ifade etmiştir. Değerler bir anlamda kişilerin veya grupların yaşamlarında yol gösterici ilkelerdir (Schwartz vd., 2012), bu sebeple toplumdaki bireylerin davranışlarının ve tutumlarının temelini oluşturur. Bu davranışlar ve tutumların sonuçları yalnızca bireyleri değil toplumun diğer fertlerini de etkilediğinden değer kavramı yalnızca bireysel değil toplumsal bir anlam kazanmaktadır.

Değerler toplumları ve bireyleri karakterize etmek, zaman içindeki değişimi takip edebilmek için kullanılırlar. Bununla birlikte tutum ve davranışların motivasyonel temellerinin anlaşılması için de oldukça önemlidir (Schwartz, 2006). Bu sebeple değerler, eğitim alanı için vazgeçilemeyecek bir öneme sahiptir. Çocukların değerlere ilişkin olumlu tutum geliştirmeleri ve çocukların değer edinimi sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi etkili bir değerler eğitimine bağlıdır. Değerler eğitimi, kısaca bireye değer kazandırma etkinliğidir. Değerlerin bireye açık ve bilinçli bir şekilde öğretilerek, bireyin toplumsal değerler doğrultusunda davranabilmelerini sağlamak için gerekli eğitimin verilmesidir (Hökelekli, 2013). Değerler eğitimi sosyal çevrenin etkisiyle beraber öncelikle ailede başlar. Daha sonra okul çağında gerekli eğitimler verilerek değer kazanımı pekiştirilir. Bu eğitimlerin amacı bireyin değerleri iyice benimsemesini sağlamaktır. Benimsenen bu değerler bireyin gelecekte nasıl davranacağı hakkında yol göstericidir ve zamanla bireyin davranışlarının temelinde yatan, davranışların sürekli ve düzenli olmasını sağlayan inanç ya da standartlar haline gelecektir (Kaymakcan ve Meydan, 2014).

Okullarda değerlerin planlı bir şekilde kazandırılmaya çalışılması için öğretim programları önemli bir yere sahiptir. Bu programlar dönemin gereklilikleri ve toplumsal ihtiyaçlar göz önüne alınarak hazırlanmaktadır. Hazırlanan bu öğretim programlarında değerler de dönemin gereklilikleri ve toplumsal ihtiyaçlara göre şekillenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı son köklü değişikliği 2018 yılında gerçekleştirmiştir. Bu değişiklikte ortaya çıkan programlarda “Değerlerimiz” başlığı bulunmaktadır ve ilk kez “kök değerler” ifadesi kullanılmıştır. Kök değerler, tüm programlarda ortak olarak vurgulanan değerlerdir. Programlarda “adalet, dostluk, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, dürüstlük, öz denetim, vatanseverlik, yardımseverlik” olmak üzere on kök değer bulunmaktadır. Bu değerlerin kazandırılması aşamasında değerlerin ilişkili oldukları değerler de göz önünde bulundurularak tüm derslerle entegre edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Değerler toplumdan topluma değişiklik gösterse de değişen değer yapılarına rağmen toplumların benimsediği ortak değerler bulunmaktadır. Bizleri çevreleyen ve içinde bulunduğumuz kültür, kişisel değerlerimizi şekillendiren ve bu değerleri ifade ediş biçimimizi belirleyen oldukça önemli yerde durmaktadır (Sagiv ve Schwartz, 2022). Değerler arasında öncelik farklılıkları bulunsu da benimsenen değerler toplumun huzur ve mutluluk içinde yaşamasını sağlayacak değerlerdir. Doğruluk-dürüstlük değeri de toplumların benimsediği en önemli değerlerden biridir (Tarhan, 2011). Türkçe sözlükte dürüstlük, doğruluk demektir. Doğruluk ise doğru

olana uygun davranma, yargıların, önermelerin gerçeğe uygun olması, davranışların adalet ve dürüstlikle uyuşması anlamına gelir (TDK, 2022).

Değerler eğitimi bağlamında doğruluk, bireye kazandırılması amaçlanan temel değerlerden biridir. Doğruluk bireyin, düşünce, davranış ve tutum olarak gerçeğe ve adalete uygun davranmasıdır. Bu değer kazandırılmasında ilk görev toplumun temeli olan aileye düşmektedir. Aile çocuğa olumlu model olmalarının yanında çocukta bu tutum ve davranışları beklemesi ve olumlu davranışları pekiştirmesi önemlidir. Bu değer kazandırılırken ailenin destekleyici ve teşvik edici bir tutum sergilemesi gerekmektedir (Öztürk, 2003). Doğruluğun temeli insanın niyetinde ve düşüncesinde başlar ve davranış olarak ortaya çıkar. Ancak niyet iyi değilse ortaya çıkan davranış ve tutumların ahlaki niteliğinden söz edilemez (Hökelekli, 2013). Dürüstlük ise doğru olma durumunu içinde barındırır ve bireyin eylem ve davranışlarını ifade etmektedir (Demirkaya ve Çal, 2018). Dürüstlük, insanların hem sözlerinin hem de eylemlerinin doğrulara dayalı olarak ortaya koyulmasıdır (Kadir, Eisenring, Johannis ve Samad, 2015). Bu açıdan doğruluk ve dürüstlük değerlerinin birbiri ile iç içe olduğu söylenebilir. Yaşaroğlu ve Biçer de (2020) ortaokul öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada öğrencilerin dürüstlük değerini doğrulukla ilişkilendiklerini ortaya koymuştur. Doğruluk ve dürüstlük değerleri adaletle de ilişkili olduğundan güven temelli bir toplumsal yaşam açısından oldukça önemlidir ve okulda kazandırılması gereken değerlerden birisidir (Yıldırım, 2019).

Dürüst insanların bulunduğu toplumlarda huzur ve mutluluk sağlanacak ve bu sayede sağlıklı toplum yapıları meydana gelecektir (Güven, 2014). Dürüstlükten taviz verilen toplumlarda ise insanlar arasında samimiyet ve güvenin yavaş yavaş ortadan kalkacağı ve toplumsal olarak birlik sağlamanın zorlaşacağı söylenebilir. İnsanlar benimsedikleri değerlerden vazgeçmeye başladıktan sonra davranışlarında kişisel çıkarların ön plana çıkacağı vurgusu yapılmaktadır (Yılmaz, 2016). Bu açıdan bakıldığında sağlıklı bir toplumsal yaşamın desteklenmesi açısından doğruluk-dürüstlüğün çok önemli bir yeri bulunduğu ifade edilebilir, bu sebeple doğruluk-dürüstlüğün çocukluk döneminden itibaren bireylere öğretilmesi gerekmektedir. Dürüstlük eğitici faaliyetlerin vazgeçilmez niteliklerinden birisidir. Bununla birlikte planlı ve bilinçli bir çaba gerektirmektedir. Bu sebeple okulda formal süreçlerle desteklenmesi önemli görülmektedir. (Kadir vd., 2015).

Doğruluk-dürüstlük değeri ile ilgili literatür taraması yapıldığında doğruluk değeri eğitiminin öğrencilerin tutum ve davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili (Sobi, 2014), dürüstlük değerinin öğrencilere kazandırılma yöntemleri ile ilgili (Külünkoğlu, 2018; Harmanş, 2017), ailede doğruluk eğitimi ile ilgili (Öztürk, 2003), ilköğretim öğrencilerinin akademik dürüstlük değerinin Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramına göre değerlendirilmesi ile ilgili (Öztürk, 2020) yapılan çalışmalar bulunduğu görülmektedir. Söz konusu çalışmalardan biri olan Keskin, Öksüz, Gelen ve Yılmaz'ın (2012) ortaokul 5. Sınıf öğrencileri ile yürüttükleri çalışmalarında öğrencilerin kazanım düzeyinin en az olduğu değerin dürüstlük değeri olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca doğruluk-dürüstlük değer algısı ile ilgili ortaokul kademesinde tüm sınıf düzeyindeki öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilen araştırmalar sınırlıdır. Dolayısıyla araştırmanın ortaokul öğrencilerinin doğruluk ve dürüstlük değeri algılarının ve farklılık gösterdiği değişkenlerin belirlenmesi açısından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte araştırmanın ortaokul düzeyinde doğruluk-dürüstlük değerinin kazandırılmasında odaklanması gereken değişkenleri ve alanları ortaya koyması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değer algı düzeyini belirlemek ve farklı değişkenlere göre doğruluk-dürüstlük değer algı düzeylerini incelemektir.

1.1.1. Araştırmanın Alt Problemleri

- 1) Ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değer algıları ne düzeydedir?
- 2) Ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değer algıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) Ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değer algıları sınıf düzeyine farklılaşmakta mıdır?
- 4) Ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değer algıları anne eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 5) Ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değer algıları baba eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 6) Ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değer algıları yıl sonu ortalama puanlarına göre farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değeri algılarının farklı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla betimsel tarama modeli temel alınarak desenlenmiştir. Tarama modeli, geçmişte veya devam etmekte olan bir durumu herhangi bir etkileme çabası göstermeden olduğu gibi tanımlamaya çalışan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2017). Bu araştırmada da ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değerine ilişkin algıları olduğu gibi tanımlandığından betimsel tarama modeli tercih edilmiştir.

2.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Kocaeli İli Körfez İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda eğitimini sürdüren ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Kocaeli ili Körfez İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bağlı bir ortaokulda öğrenim görmekte olan 287 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmada olasılık temelli olmayan örnekleme yaklaşımlarından uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yönteminde araştırmacılar ulaşılabilirliği en kolay ya da kendisi için tasarruf düzeyi en yüksek olan örneklem üzerinde çalışmaktadır (Büyüköztürk vd., 2016). Bu araştırma 2022-2023 öğretim yılında Kocaeli İli Körfez İlçesine bağlı bir ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin gönüllü olarak katılımlarıyla yürütülmüştür. Araştırma örnekleminde yer alan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır:

Tablo 1.

Araştırma Örnekleminin Demografik Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Erkek	155	54
	Kız	132	46
	Toplam	287	100,0
Sınıf Düzeyi	5.Sınıf	67	23,3
	6.Sınıf	76	26,5
	7.Sınıf	66	23
	8.Sınıf	78	27,2
	Toplam	287	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 132'sinin kız, 155'inin ise erkek öğrenci olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde 5.sınıflardan 67; 6.sınıflardan 76; 7.sınıflardan 66; 8.sınıflardan 78 öğrencinin araştırmaya katılım sağladığı görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin; cinsiyet, yaş, sınıf, anne-baba eğitim durumu, yıl sonu ortalaması değişkenlerinden oluşan kişisel bilgi formu ve Doğruluk-Dürüstlük Değer Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek Yıldırım (2019) tarafından geliştirilmiş, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan Etkin Vatandaşlık Değer Ölçeğinin (EVDÖ) alt ölçeğidir. Araştırmada kullanılan "Doğruluk – Dürüstlük Değer Ölçeği" 13 maddeden oluşan 5'li Likert tipi ölçektir. Ölçek maddeleri 1 'Hiç uygun değil', 2 'Uygun değil', 3 'Biraz uygun', 4 'Uygun', 5 'Tamamen uygun' şeklinde derecelendirilmiştir. Doğruluk-Dürüstlük Değer Ölçeği bireysel boyut, toplumsal boyut ve evrensel boyut yapılarını ölçen 3 faktörden oluşmaktadır. Toplam %43.17'lik varyansın %24.97'si birinci, %10.35'i ikinci ve 7.85'i üçüncü faktör tarafından açıklanmaktadır. Ölçek 10 tane olumlu 3 tane olumsuz maddeden oluşmaktadır (Çalışkan ve Yıldırım, 2020).

Doğruluk-Dürüstlük Değer Ölçeği aracının güvenilirliğini belirlemek için Yıldırım (2019) tarafından Cronbach Alpha tekniği kullanılmıştır. Buna göre Doğruluk-Dürüstlük Değer Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.74 tür. Bu araştırmaya dahil edilen örneklem üzerinde yapılan güvenilirlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin toplamı için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.69 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi ve Yorumu

Verilerin analizinde betimsel istatistik, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin demografik özellikleri ve doğruluk-dürüstlük değer algılarının ne düzeyde olduğunun belirlenmesi amacıyla betimsel istatistikten, cinsiyete göre farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla t-testinden, sınıf düzeyi, anne baba eğitim durumu ve yıl sonu ortalamalarını göre farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Verilerin analizinde kullanılması gereken testlerin belirlenmesi amacıyla öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği belirlenmiştir. Normallik dağılımının test edilebilmesi için çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. Normallik katsayılarına ilişkin bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır:

Tablo 2.

Doğruluk-dürüstlük değer ölçeği çarpıklık ve basıklık katsayıları

Ölçek	Alt Boyut(Faktör)	Çarpıklık ve Basıklık	Standart Hata
Doğruluk-Dürüstlük Değer Ölçeği	Bireysel Boyut	Ç	-,199
		B	-,649
	Toplumsal Boyut	Ç	-,359
		B	-,147
	Evrensel Boyut	Ç	-,499
		B	-,478

Tablo 2’de sunulduğu gibi ölçeğe ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları -.147 ile -.649 arasında değişmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerleri -1,96 ve +1,96 arasında yer alıyorsa verilerin normal olduğu kabul edilmektedir (Can, 2018). Buna göre araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

3. BULGULAR

3.1.Ortaokul Öğrencilerinin Doğruluk-Dürüstlük Değeri Algılarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değerine yönelik değer algılarının ne düzeyde olduğunun belirlenmesi amacı ile yürütülen betimsel istatistik sonuçlarına yer verilmiştir. Doğruluk-dürüstlük değerine yönelik betimsel istatistik sonucunda elde edilen bilgiler Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3.

Doğruluk-Dürüstlük Değer Ölçeği Betimsel İstatistik Bulguları

	N	\bar{x}	SS
Bireysel Boyut	287	3,567	,91
Toplumsal Boyut	287	3,786	,73
Evrensel Boyut	287	4,350	,44
Toplam	287	4,039	,46

Tablo 3’te görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değerinin “bireysel boyut” ($\bar{x}= 3.567$, $SS=,91$) ve “toplumsal boyut” ($\bar{x}= 3.786$, $SS=,73$) alt boyutlarına ilişkin değer algıları “Biraz uygun” düzeyinde iken, “evrensel boyut” alt boyutuna ilişkin değer algıları ($\bar{x}= 4,350$, $SS=,44$) “Uygun” düzeyinde yer almaktadır. Öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değerine ilişkin genel değer algılarının ($\bar{x}= 4,039$, $SS=,46$) ise “Uygun” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Buna göre ortaokul öğrencilerinin dürüstlük değerinin evrensel alt boyutuna ilişkin algılarının yüksek olduğu, bireysel ve toplumsal alt boyutlarına ilişkin algılarının ise orta düzeyde olduğu söylenebilir. Ölçeğin toplamı incelendiğinde ise, öğrencilerin genel olarak dürüstlük değerine ilişkin algılarının orta düzeyde olduğu ifade edilebilir.

3.2. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Doğruluk-Dürüstlük Değeri Algılarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değerine yönelik değer algılarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yürütülen t-testi sonuçlarına yer verilmiştir. T-testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4.

Ortaokul öğrencilerinin cinsiyete göre doğruluk-dürüstlük değeri algılarına ilişkin bulgular

	Gruplar	N	S	Sd	T	P	
Bireysel Boyut	Erkek	155	3,50	,95	285	1,172	,242
	Kız	132	3,63	,85			
Toplumsal Boyut	Erkek	155	3,66	,76	285	,762	,003
	Kız	132	3,92	,67			
Evrensel Boyut	Erkek	155	4,33	,44	285	-1,007	,447
	Kız	132	4,37	,45			
Toplam	Erkek	155	3,98	,43	285	2,019	,044
	Kız	132	4,09	,48			

Tablo 4 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değeri algılarının cinsiyete göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Buna göre öğrencilerin algıları bireysel ($T=1.172, p>0,05$) ve evrensel boyutta ($T=-1.007, p >0,05$) farklılık göstermezken; toplumsal boyutta farklılık göstermektedir ($T=762, p <0,05$). Buna göre kızların doğruluk-dürüstlük değerinin toplumsal boyutta ilişkin algılarının erkeklere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Başka bir deyişle kız öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değerini toplumsal boyutta erkeklere göre daha fazla benimsedikleri ifade edilebilir. Ölçeğin toplam puanı incelendiğinde yine kızların lehine bir farklılık olduğu göze çarpmaktadır ($T= ,2,019, p <0,05$).

3.3. Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeyine Göre Doğruluk-Dürüstlük Değeri Algılarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değerine yönelik değer algılarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yürütülen ANOVA sonuçlarına yer verilmiştir. Yürütülen analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur:

Tablo 5.

Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyine göre doğruluk-dürüstlük değeri algılarına ilişkin bulgular

	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Bireysel Boyut	5.Sınıf	67	3.59	.93	Gruplar Arası	2.157	3	.719			
	6.Sınıf	76	3.58	.93	Grupiçi	236.268	283	.835			
	7.Sınıf	66	3.67	.91	Toplam	238.425	286		.861	.462	
	8.Sınıf	78	3.43	.86							
	Toplam	287	3.56	.91							
Evrensel Boyut	5.Sınıf	67	4.42	.41	Gruplar Arası	.490	3	.163			
	6.Sınıf	76	4.32	.49	Grupiçi	57.084	283	.202			
	7.Sınıf	66	4.35	.41	Toplam	57.574	286		.810	.489	
	8.Sınıf	78	4.31	.45							
	Toplam	287	4.35	.44							
Toplumsal Boyut	5.Sınıf	67	4.11	.68	Gruplar Arası	9.881	3	3.294			
	6.Sınıf	76	3.64	.70	Grupiçi	145.900	283	.516			
	7.Sınıf	66	3.68	.74	Toplam	155.782	286		6.389	.000	5-6; 5-7; 5-8
	8.Sınıf	78	3.71	.73							
	Toplam	287	3.78	.73							
Toplam	5.Sınıf	67	4.16	.43	Gruplar Arası	1.458	3	.486			
	6.Sınıf	76	3.99	.47	Grupiçi	60.931	283	.215			
	7.Sınıf	66	4.04	.47	Toplam	62.389	286		2.257	.082	
	8.Sınıf	78	3.97	.47							
	Toplam	287	4.03	.46							

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değerine ilişkin algılarının toplumsal boyuta farklılaştığı ($F_{(3-286)} = 6,389$, $p < 0,05$); diğer alt boyutlarda ve ölçeği toplamında ise farklılaşmadığı görülmektedir. Sınıf seviyesine göre 'Doğruluk-dürüstlük değer ölçeği' puanları arasında toplumsal boyut için anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{(3-286)} = 6,389$, $p < 0,05$). Farklılığın kaynağını tespit edebilmek amacı ile yapılan LSD testi sonuçlarına göre, toplumsal boyut için 5.sınıflar ile 6.sınıf, 7.sınıf ve 8.sınıflar arasındaki farklılaşmanın 5.sınıfların lehine olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle, doğruluk-dürüstlük değerini en fazla ortaokul 5. Sınıf öğrencilerinin benimsediği ifade edilebilir.

3.4. Ortaokul Öğrencilerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Doğruluk-Dürüstlük Değeri Algılarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değerine yönelik değer algılarının anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yürütülen ANOVA sonuçlarına yer verilmiştir. Yürütülen analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmuştur:

Tablo 6.
Ortaokul öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre doğruluk-dürüstlük değeri algılarına ilişkin bulgular

	Anne Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Varyansınk aynağı	KT	Sd	KO	F	P
Bireysel Boyut	İlkokul	79	3.40	.95	Gruplar Arası	4.47	3	1.492		
	Ortaokul	67	3.50	.86	Grupiçi	233.950	283	.827		
	Lise	98	3.71	.86	Toplam	238.425	286		1.805	.147
	Üniversite	43	3.63	.98						
	Toplam	287	3.56	.91						
Evrensel Boyut	İlkokul	79	4.33	.47	Gruplar Arası	.176	3	.059		
	Ortaokul	67	4.31	.45	Grupiçi	57.398	283	.203		
	Lise	98	4.38	.45	Toplam	57.574	286		.289	.833
	Üniversite	43	4.35	.37						
	Toplam	287	4.35	.44						
Toplumsal Boyut	İlkokul	79	3.79	.69	Gruplar Arası	1.769	3	.590		
	Ortaokul	67	3.68	.71	Grupiçi	154.013	283	.544		
	Lise	98	3.77	.82	Toplam	155.782	286		1.083	.356
	Üniversite	43	3.94	.63						
	Toplam	287	3.78	.73						
Toplam	İlkokul	79	3.99	.47	Gruplar Arası	.693	3	.231		
	Ortaokul	67	3.98	.44	Grupiçi	61.695	283	.216		
	Lise	98	4.08	.49	Toplam	62.389	286		1.060	.366
	Üniversite	43	4.09	.43						
	Toplam	287	4.03	.46						

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değerine ilişkin aldıkları puanların anne eğitim durumlarına göre farklılaşmadığı görülmektedir ($F_{(3-286)} = ,366$, $p > 0,05$). Buna göre öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değeri algıları anne eğitim durumuna göre değişkenlik göstermemektedir.

3.5. Ortaokul Öğrencilerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Doğruluk-Dürüstlük Değeri Algılarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değerine yönelik değeri algılarının baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yürütülen ANOVA sonuçlarına yer verilmiştir. Yürütülen analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 7'de sunulmuştur:

Tablo 7.

Ortaokul öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre doğruluk-dürüstlük değeri algılarına ilişkin bulgular

	Baba Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Bireysel Boyut	İlkokul	53	3.40	.91	Gruplar Arası	2.59	3	.865		
	Ortaokul	67	3.51	.84	Grupiçi	235.831	283	.833	1.038	.376
	Lise	109	3.65	.87	Toplam	238.425	286			
	Üniversite	58	3.60	1.05						
	Toplam	287	3.56	.91						
Evrensel Boyut	İlkokul	53	4.25	.46	Gruplar Arası	1.180	3	.393		
	Ortaokul	67	4.44	.36	Grupiçi	56.394	283	.199	1.973	.118
	Lise	109	4.34	.46	Toplam	57.574	286			
	Üniversite	58	4.32	.47						
	Toplam	287	4.35	.44						
Toplumsal Boyut	İlkokul	53	3.63	.72	Gruplar Arası	1.649	3	.550		
	Ortaokul	67	3.84	.73	Grupiçi	154.132	283	.545	1.009	.389
	Lise	109	3.82	.74	Toplam	155.782	286			
	Üniversite	58	3.77	.74						
	Toplam	287	3.78	.73						
Toplam	İlkokul	53	3.91	.44	Gruplar Arası	1.123	3	.374		
	Ortaokul	67	4.09	.41	Grupiçi	61.265	283	.216	1.729	.161
	Lise	109	4.06	.46	Toplam	62.389	286			
	Üniversite	58	4.03	.53						
	Toplam	287	4.03	.46						

Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değerine ilişkin aldıkları puanların baba eğitim durumlarına göre farklılaşmadığı görülmektedir ($F_{(3-286)} = ,161$, $p > 0,05$). Buna göre öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değer algıları baba eğitim durumuna göre değişkenlik göstermemektedir.

3.6. Ortaokul Öğrencilerinin Yıl Sonu Ortalamalarına Göre Doğruluk-Dürüstlük Değeri Algılarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değerine yönelik değer algılarının yıl sonu ortalamalarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yürütülen ANOVA sonuçlarına yer verilmiştir. Yürütülen analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 8'de sunulmuştur:

Tablo 8.

Ortaokul öğrencilerinin yıl sonu ortalamalarına göre doğruluk-dürüstlük değeri algılarına ilişkin bulgular

	Ortalama Puanlar	N	\bar{X}	Ss	Varyansınk aynağı	KT	Sd	KO	F	P
Bireysel Boyut	55 vealtı	16	3.47	1.04	Gruplar Arası	5.821	3	1.940		
	56-70	53	3.38	.87	Grupiçi	232.604	283	.822		
	71-85	101	3.48	.82	Toplam	238.425	286		2.361	.072
	86-100	117	3.73	.96						
	Toplam	287	3.56	.91						
Evrensel Boyut	55 vealtı	16	4.33	.47	Gruplar Arası	.459	3	.153		
	56-70	53	4.32	.43	Grupiçi	57.115	283	.202		
	71-85	101	4.31	.47	Toplam	57.574	286		.757	.519
	86-100	117	4.39	.42						
	Toplam	287	4.35	.44						
Toplumsal Boyut	55 vealtı	16	3.81	.93	Gruplar Arası	2.145	3	.715		
	56-70	53	3.69	.66	Grupiçi	153.637	283	.543		
	71-85	101	3.71	.68	Toplam	155.782	286		1.317	.269
	86-100	117	3.88	.77						
	Toplam	287	3.78	.73						
Toplam	55 vealtı	16	4.01	.52	Gruplar Arası	1.548	3	.516		
	56-70	53	3.96	.40	Grupiçi	60.841	283	.215		
	71-85	101	3.98	.45	Toplam	62.389	286		2.400	.068
	86-100	117	4.12	.48						
	Toplam	287	4.03	.46						

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değerine ilişkin aldıkları puanların yıl sonu ortalamalarına göre farklılaşmadığı görülmektedir ($F_{(3-286)} = 2,400, p > 0,05$). Buna göre öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değer algıları akademik puanlara göre değişkenlik göstermemektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değeri algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın ilk alt probleminde ise amaç ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değerine ilişkin algı düzeylerinin ortaya koyulmasıdır. Yürütülen analizler sonucunda ortaokul öğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değerinin “bireysel” ve “toplumsal” alt boyutlarına ilişkin algılarının orta düzeyde, “evrensel” alt boyutuna ilişkin değer algılarının ise yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin evrensel boyutu, genel olarak kişilerin hem kendilerine hem de etrafındaki insanlara karşı dürüst olmaları ve güvenilir bir insan olmalarına yönelik ifadeleri içermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, ortaokul öğrencilerinin evrensel boyuta ilişkin algılarının yüksek olması değerler eğitimi bakımından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Ortaokul öğrencileri ile değerlere dönük yapılan araştırmalar, ortaokul öğrencilerinin evrensel değerlere ilişkin algılarının olumlu olduğunu göstermektedir. Çepni, Kılınc ve Palaz (2019) ortaokul öğrencilerinin evrensel değerlere ilişkin tutumlarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çelikkaya ve Seyhan (2017) ise araştırmalarında ortaokul öğrencilerinin evrensel değerlere ilişkin algılarını metaforlar yolu ile ortaya koymuşlar ve öğrencilerin en çok metafor ortaya koyduğu değerlerden birisinin dürüstlük olduğunu belirtmişlerdir. Yurt içinde ortaokul düzeyindeki öğrenciler ile yürütülen farklı araştırmalarda da öğrencilerin evrensel değer algılarının yüksek olduğu

sonucuna ulaşılmıştır (Kovancı, 2021; şimşek ve Kara, 2021). Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde ülkemizde öğrenim görmekte olan ortaokul ğrencilerinin değerlere ilişkin evrensel bir bakış açısına sahip oldukları ifade edilebilir. Araştırma sonucuna dayanarak, bu algının doğruluk-dürüstlük değeri açısından da geçerli olduğu, öğrencilerin bu değere ilişkin evrensel düzeyde algılarının yüksek olduğu söylenebilir ki bu durum eğitimsel açıdan oldukça önemlidir. Söz konusu sonuçlar dikkate alınarak eğitim sisteminin ergenlerin doğruluk-dürüstlük algılarının davranışlarına da yansımaları ve doğruluk-drstlğin ilerleyen yıllarda da ergenler açısından önemini koruyabilmesi açısından destekleyici ortamlar sunulması gerektiği söylenebilir. nk dürüstlük değeri zorbalık gibi olumsuz durumlarla negatif bir ilişki içindeyken olumlu sosyal davranışlarla pozitif bir ilişki içerisindedir (Allgaier, Zettler, Wagner, Pttmann, Trautwein, 2015; Dilmaç ve Aydoğan, 2010; Volk, Schiralli, Xia, Zhao, Dane, 2018). Bu sebeple doğruluk-dürüstlük değeri gerek öğretmenler gerekse okul tarafından desteklenmeli, öğrencilerin bu değeri iselleştirebilmelerine odaklanılmalıdır. Söz konusu değerlerin geliştirilmesi için ğrenci odaklı sınıf içi etkinliklerin yapılması gerektiği ifade edilebilir. Elbette en önemli noktalardan birisi öğretmenlerin etkili birer rol model olmalarıdır. nk ğrenciler, bir öğretmenin dürüst olup olmadığının en önemli gzlemcileridirler. Bu noktada öğretmenler; öğrencileri arasında tutarlı olmaya zen gösterilmesi, var olan kurallara uyulması, öğrencilerin gizliliğine zen gösterilmesi, değerlendirmelerin şeffaf ve adil bir biçimde yapılması ve elbette dürüstlük değeri ile ilgili tartışmalar yürütülmesi gibi noktalara dikkat etmelidirler (Lumpkin, 2008). Ayrıca sınıflarda çocukların kendilerini her anlamda güvende hissetmesi ve görüşlerini ifade edebilecekleri demokratik bir sınıf ikliminin de etkili olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte doğruluk-dürüstlük değerinin yalnızca sınıf içinde desteklenmesi yeterli olmayacağından elbette okul ortamının da öğrencilerin bu değerleri gözlemleyebileceği ve deneyimleyebileceği pozitif bir iklim sunması gerekmektedir. Yürütülen araştırmalar okul ikliminin evrensel/insani değerlere ilişkin tutumlarda önemli bir açıklayıcı gücünün olduğunu göstermektedir (Akgl, 2013; epni vd., 2019).

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç ise kız ve erkek öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değerine yönelik algılarının toplumsal boyutta anlamlı bir farklılık gösterdiğidir. Beldağ, zdemir ve Nalçacı (2016) 7. Sınıf ğrencilerinin değer kazanma düzeylerini araştırdıkları araştırmalarında dürüstlük değeri için kızlar lehine bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kapan ve Gökçe (2016) de ortaokul öğrencileri ile yürüttükleri araştırmalarında kızların dürüstlük değerine ilişkin puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gerek doğruluk-dürüstlük değerine ilişkin gerekse değerlerin genel olarak kazanımına yönelik kızlar lehine farklılaşmaların olduğu farklı araştırma sonuçları da bulunmaktadır (Bartev, 2017; Kinasakal, 2012; Polat ve alışkan, 2013; Sineren, 2018; nl ve Metin, 2016). Keskin, ksz, Gelen ve Yılmaz (2012) ise 5. sınıf düzeyinde öğrencilerin dürüstlük değerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği ancak doğruluk değerine ilişkin kızların anlamlı derecede daha yüksek puanlara sahip oldukları bulgusunu elde etmişlerdir. Yurt dışında yürütülen araştırma sonuçları da benzer sonuçlara ulaşıldığını göstermektedir. Örneğin Groşh ve Rau (2017) araştırmalarında dürüstlük değerine ilişkin cinsiyete dayalı farklılaşmalarda sosyal değer yönelimlerinin etkisini incelemişler ve sonuç olarak kadınların dürüstlük algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Söz konusu araştırmaların sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları tutarlılık göstermektedir. Araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde doğruluk-dürüstlük değerine ilişkin algılarda cinsiyete dönük bir farklılaşmanın olduğu ifade edilebilir.

Öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değer algılarının sınıf düzeyi bakımından toplumsal boyutta farklılık gösterdiği, 5. sınıf ğrencilerinin doğruluk-dürüstlük değerinin toplumsal boyutuna ilişkin algıların diğer sınıf düzeylerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin toplumsal boyutunda yer alan maddeler yalan söylememe, doğru söylemeyi uyarma gibi doğrudan davranış odaklı maddelerdir. Bu sebeple toplumsal boyutta farklılık çıkması ve sınıf düzeyi arttıkça puanların düşüş göstermesi değerler eğitimi bakımından önemli bir bulgu olarak değerlendirilmektedir. Araştırmaya benzer olarak ortaöğretim öğrencileri ile ilgili yürütülen bir başka araştırma sonucu da öğrencilerin 12.sınıfa geldiklerinde dürüstlük puanlarının azaldığını ortaya koymuştur (Kayır, 2011). Öztürk (2020) ise ortaokul ğrencilerinin akademik drstlklerini incelediği araştırmasında 5. ve 6. Sınıf ğrencilerinin akademik dürüstlük algı düzeylerinin 7. ve 8. Sınıf düzeyindeki öğrencilere göre yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer olarak şimşek ve Kara (2021) 5. Sınıf düzeyindeki öğrencilerin evrensel değerleri 6,7 ve 8. Sınıflara göre daha fazla benimsediklerini ortaya koymuşlardır. Araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde ergenlerin doğruluk-dürüstlük algılarının sınıf düzeyi arttıkça düşüşe geçme eğiliminde olduğu söylenebilir. Bu sebeple öğrencilerin doğruluk ve dürüstlük algılarının ortaokulun başında olduğu gibi yüksek tutulması için bu konudaki motivasyonlarının devamı sağlanmalıdır. Bureau ve Mageau (2014) ergenlik döneminde dürüstlük değerinin açıklanabilmesi için dürüstlüğe ilişkin davranışlar ve dürüst olma

motivasyonlarının birlikte ele alınması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Buna göre ergenlerin dürüstlük değerini özdeşleştirmeleri için en kritik noktalardan birisi ergenlerin dürüstlük değerine uygun davranışlarda bulunmak için ne kadar kararlı olduklarıdır (Bureau ve Mageau, 2014). Bir başka deyişle öğrencilerin dürüst olmaya ilişkin sürdürülebilir motivasyona ihtiyaçları bulunmaktadır ki araştırma sonucu da bu yorumu destekler niteliktedir. Bu sebeple öğrencilerin doğruluk ve dürüstlüğe ilişkin olumlu algılarının devamını sağlayabilmek ve onları değerler doğrultusunda davranışa yönlendirebilmek için hem ebeveynlere hem de okula önemli görevler düştüğü söylenebilir. Ebeveynlerin çocuklarına bu değerlerin önemini anlatması ve bu noktada olumlu rol model olmaları önemlidir. Çünkü ebeveynlerin dürüstlüğe verdikleri önem çocukların dürüstlüğü özdeşleştirmeleri açısından yordayıcı bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır (Bureau ve Mageau, 2014). Bu sebeple okulların ebeveynleri de yönlendirici çalışmalar yapmalarının önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değer algıları ebeveynlerinin eğitim düzeyine göre değişmemektedir. Bartev (2017) ortaokul öğrencilerinin dürüstlük değerine ilişkin algılarının anne eğitim durumlarına göre farklılık gösterirken baba eğitim durumlarına göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Sineren (2018) de ortaokul öğrencileri ile yürüttüğü araştırmasında doğruluk ve dürüstlük de dahil olmak üzere öğrencilerin değer kazanma düzeylerinin anne eğitim durumlarına göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Ancak aynı çalışmada doğruluk ve dürüstlük değerlerine ilişkin bulgular baba eğitim durumuna göre farklılık göstermiştir. Ergün, Kaplan ve Sulak (2017) ise araştırmalarında dürüstlük değeri ile ilgili maddelere verilen yanıtların anne eğitim durumuna göre farklılaştığını ortaya koymuşlardır. Araştırma sonuçları karşılaştırıldığında sonuçlar arasında belirgin bir tutarlılığın olduğu söylenememektedir. Bu durumun her ailenin kendine has bir yapısı olmasından, dolayısıyla araştırmalara dahil edilen örneklem gruplarının aile yapılarının farklı olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Araştırma sonucunda elde edilen bir diğer bulgu ise öğrencilerin doğruluk dürüstlük değer algılarının yıl sonu ortalamalarına göre farklılık göstermediğidir. Ergün Kaplan ve Sulak (2017) da ortaokul öğrencilerinin değer algılarını belirlemeyi hedefledikleri araştırmalarında çocukların değer algılarının akademik başarıya göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Sonuç olarak doğruluk ve dürüstlüğün toplumsal huzuru yakalamak için son derece önemli olduğu söylenebilir. Bu sebeple doğruluk-dürüstlük değeri çocuklara küçük yaşlardan itibaren kazandırılmalı ve bu konuda çocukların bu değeri içselleştirmeleri sağlanmalıdır. Çocukların doğdukları andan itibaren aileleri ile başlayan değer kazanımı süreci okul hayatıyla devam edeceğinden, çocukların ahlaklı bireyler ve vatandaşlar olarak yetiştirilmesinde, ailenin, okulun ve toplumun vazifelerini yerine getirerek dürüst bireyler yetiştirilmesini desteklemeleri gerekmektedir. Öğrencilerin yüksek düzeyde olan algılarının zamanla düşüşe geçmemesi için doğruluk-dürüstlük değerinin gerek sınıf içinde gerekse okul kültürü ile desteklenmesi gerektiği söylenebilir. Sınıf içinde öğrenci odaklı değerler eğitimi yaklaşımlarının kullanılması, örnek olaylar incelenmesi, tartışma ortamlarının yaratılması ve çocukların doğru rol modellerle karşılaştırılması sağlanmalıdır. Bununla birlikte çocukların kendilerini ifade edebilecekleri ortamların yaratılması önemli görülmektedir. Elbette sınıf içinde sağlanan bu ortam pozitif bir okul iklimi ile desteklenmelidir. Bu araştırma yalnızca ortaokul öğrencileri ile yürütülmüştür. Özellikle sınıf düzeyi arttıkça toplumsal boyuta ilişkin puanlardaki düşüş, daha uzun süreli ve geniş örneklemli çalışmalara olan ihtiyacı ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin doğruluk-dürüstlük değerlerine ilişkin algılarının nasıl bir değişim gösterdiğinin belirlenebilmesi için boylamsal araştırmaların planlanması önerilmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışmada etik kurallara uyulmuş ve katılımcılar ile ilgili kişisel bilgilere yer verilmemiştir. İlk olarak ölçeğin kullanımı için ölçeği geliştiren yazarlardan izin alınmış, ardından Sakarya Üniversite Etik Kurulu aracılığıyla 07.09.2022 tarihli ve E-61923333-050.99-167025 sayılı Etik Kurul Belgesi alınmıştır. Öğrencilere çalışma hakkında bilgi verildikten sonra gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmaya katılmaları sağlanmıştır.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı

Bu yayından araştırmacıların herhangi bir çıkarı bulunmamaktadır.

5. KAYNAKÇA

- Akgül, T. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinin okul iklimine ilişkin algıları ile insani değerleri benimseme düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi.
- Allgaier, K., Zettler, I., Wagner, W., Püttmann, S., & Trautwein, U. (2015). Honesty–humility in school: Exploring main and interaction effects on secondary school students' antisocial and prosocial behavior. *Learning and Individual Differences, 43*, 211–217.
- Bartev, M. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin insani değerler açısından durumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi.
- Beldağ, A., Özdemir, Ü. ve Nalçacı, A. (2016). Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerlerin kazanılma düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum ili örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20* (3): 1185-1199.
- Bureau, J. S. & Mageau, G. A. (2014). Parental autonomy support and honesty: The mediating role of identification with the honesty value and perceived costs and benefits of honesty. *Journal of Adolescence, 37*, 225–236.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayıncılık.
- Can, A. (2018). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Pegem Yayıncılık.
- Chowdhury, M. A. (2016). The integration of science-technology-society/science-technology-society-environment and socio-scientific-issues for effective science education and science teaching. *Electronic Journal of Science Education, 20*(5), 19-38.
- Çalışkan, H. ve Yıldırım, Y. (2020). Ortaokul öğrencileri için etkin vatandaşlık değerleri ölçeğinin (EVDÖ) geliştirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 49*(228), 335-364.
- Çelik, Ş. ve Kahtalı, B. D. (2022). Ortaokul öğrencilerinin kök değerler hakkındaki metaforik algıları. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (29)*, 206-223.
- Çelikkaya, T. ve Seyhan, O. (2017). Ortaokul öğrencilerinin evrensel değerlere ilişkin algıları: Metafor analizi. *International Journal Of Languages' Education And Teaching, 5*(4), 958-977.
- Çepni, O., Kılınç, A. ve Palaz, T. (2019). Ortaokul öğrencilerinin evrensel değerlere yönelik tutum düzeylerinin bir yordayıcısı olarak okul iklimi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 8* (1), 608-623.
- Demirkaya, H. ve Çal, Ü. T. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dürüstlük değerine ilişkin metaforik algıları. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 19*(3), 1964-1980.
- Dilmaç, B. ve Aydoğan, D. (2010). Parental attitudes as a predictor of cyberbullying primary school children. *International Journal of Human and Social Sciences, 5*, 649-653.
- Ekinci, H. (2018). *Okulda ve ailede değerler eğitimi*. Kayihan Yayınları.

- Ergun Kaplan, S. & Sulak, S. A. (2017). The examination of perception of social values of elementary school students according to different variables. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 6(3), 840-858.
- Grosch, H. & Rau, H.A. (2017). Gender differences in honesty: The role of social value orientation. *Journal of Economic Psychology*, 62, 258-267.
- Güven, A. Z. (2014). *Değerler eğitimi ve Türkçe derslerinde değerlerin kullanımı*. Palet Yayınları.
- Harmaşa, T. (2017). *4. sınıf sosyal bilgiler dersinde dürüstlük değerini kazandırmada edebi ürünlerin kullanımı*[Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi.
- Hökelekli, H. (2013). *Ailede, okulda, toplumda değerler psikolojisi ve eğitimi*. Timaş Yayınları.
- Hökelekli, H. (2013). *Psikoloji, din ve eğitim yönüyle insani değerler*. Dem Yayınları
- Kadir, D., Eisenring, T. S. S., Johannis, H., & Samad, S. (2015). The changes of students' behavior through the value of honesty as character education in senior high school in Maros. *International Journal of Academic Research*, 7(1), 182–185.
- Kapan, E. ve Gökçe, N. (2016). 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki değerleri kazanma durumlarının incelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, (6), 84-105.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kayır, G. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinin değer algılarının incelenmesi: Eskişehir ili örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Kaymakcan, R. ve Meydan, H. (2014). *Ahlak ve değerler eğitimi*. Dem Yayınları.
- Keskin, Y., Öksüz, Y., Gelen, İ. ve Yılmaz H.(2012). İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin bazı evrensel değerleri kazanım düzeylerinin karşılaştırılması (Samsun İli örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 351 – 374.
- Kınasakal, İ. (2012). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler programında yer alan değerlerin kazanılmışlık düzeyinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi.
- Kovancı, Ö. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin dijital ve evrensel ahlaki değerler algısı: Bir ilişkisel çalışma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi.
- Külünkoğlu, T. (2018). *Ortaokul 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanan değer eğitiminin öğrencilerin dürüstlük değerini kazanma düzeyine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Giresun Üniversitesi.
- Lumpkin, A. (2008). Teachers as role models teaching character and moral virtues. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 79(2), 45-50.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Matematik dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Millî Eğitim Bakanlığı.

- Öztürk, A. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin akademik dürüstlük değerinin Kohlberg ahlaki gelişim kuramına göre değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Öztürk, H.(2003). *Ahlak eğitimi çerçevesinde ailede doğruluk eğitimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi.
- Polat, S. ve Çalışkan, M. (2013). Ortaokul öğrencilerinin değer yönelimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2), 387-404.
- Sagiv, L. & Schwartz, S. H. (2022). Personal values across cultures. *Annual Review of Psychology*, 73, 517-546.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In M. Zanna (Ed.). *Advances in experimental social psychology* (pp.1–65). New York: Academic Press.
- Schwartz, S. H. (2006). Basic human values: Theory, measurement, and applications. *Revue française de sociologie*, 42, 249-288.
- Sineren, M.A.(2018). *Ortaöğretim öğrencilerinin bireysel değer algılarının incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Sobi, F. (2014). *Ortaokul öğrencilerine yapılan doğruluk değeri eğitiminin öğrencilerin doğruluk tutum ve davranışları üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Şimşek, H. ve Kara, T. (2021). Ortaokul öğrencilerinin evrensel ahlaki değerlere uyma düzeylerinin sınıf ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6(1): 69-83.
- Tarhan, N. (2011). *Güzel insan modeli*. Timaş Yayınları.
- TDK. (t.y.). Doğruluk. İçinde *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Tarihi: 07.12.2022, <http://tdk.gov.tr/>
- Ünlü, İ. ve Metin, Ö. (2016). İlköğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre değerlere ulaşma düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 697-713.
- Volk, A. A., Schiralli, K., Xia, X., Zhao, J., & Dane, A. V. (2018). Adolescent bullying and personality: A cross-cultural approach. *Personality and Individual Differences*, 125, 126–132.
- Yaşaroğlu, C. ve Biçer, R. (2020). İlkokul öğrencilerinin kök değerlere ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(52), 996-1005.
- Yıldırım, Y. (2019). *Okul dışı etkinlik temelli değerler eğitimi programının öğrencilerin etkin vatandaşlık değerlerine etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi.
- Yılmaz, S. (2016). *Şahsiyet ve değerler eğitimi*. Vize Yayıncılık.

6. EXTENDED ABSTRACT

Values contribute to the coexistence of people. Values shape the society in which they live and aim to glorify the society. Values are expressed under different groups, but their mission and vision are common. The source and purpose of the values expressed as cultural values, moral values, religious values, universal values, etc. are common. The concept of value guides behavior. Values enable the individual to do the right thing in situations he encounters in daily life and it prevents the individual from committing wrong behaviors. The basic rule for the emergence of right behaviors is values education. Values education is the process of adding value. Values education should be given from an early age. Values education, first of all, starts in the family. It then continues at school. The school informs students. It contributes to the students to be useful people to themselves and the society. Different communities live in the world. Although structures change in these communities, there are some common values. The most important of these values is honesty and truth. Truth-honesty value is the cornerstone of society. In societies where this value does not exist, welfare, peace and an environment of truth cannot be mentioned. . If the individual does not feel safe, both individual and social problems arise. It causes disruption of social order. For this reason, the aim of education has been to raise good people and good citizens. Values are expected to be acquired by students at all educational levels. MEB has determined 10 root values. The 10 root values are justice, patience, respect, love, responsibility, friendship, honesty, self-control, helpfulness and patriotism. The 10 root values interact with each other. The acquisition of 10 root values is important in terms of social order.

A research study was conducted to gauge secondary school students' perceptions regarding accuracy and honesty. The survey, utilizing the 'Truth-Honesty Value Scale,' was administered to students in the Körfez district of Kocaeli province. This assessment scrutinized students' perceptions of truth and honesty across individual, universal, and social dimensions. A total of 287 students from 5th, 6th, 7th, and 8th grades participated, and differences were analyzed based on gender, age, class, parental education level, and year-end average variables. The findings were interpreted using independent sample t-tests and one-way analysis of variance (ANOVA)."

It has been determined that the perception of truth and honesty values among middle school students is at a moderate level in the "individual" and "social" sub-dimensions, while their perception of the "universal" sub-dimension is at a high level. In the study, it was determined that the perceptions of male and female students regarding the value of truthfulness and honesty showed a significant difference in the social dimension. According to the research findings, students' perception of truth and honesty values does not vary based on their parents' educational level. According to the research findings, students' perception of truth and honesty values does not vary based on their end-of-year averages. In the research, it is noticed that as the grades of the students progress, their perceptions of value decrease. External motivation is needed to prevent this situation from occurring. External motivation should be provided by parents, school, and society.

The significance of truth and honesty in achieving social peace cannot be overstated. Instilling these values in children from an early age is crucial, ensuring their internalization. Families need to be educated and made aware of this matter, encouraging parents to set examples. Schools should continue the value-based education initiated by families and employ various methods like theater, drama, competitions (composition, painting), case studies, and brainstorming to emphasize these values. Rewarding right behaviors and explaining wrong ones, while guiding students on how to react to inappropriate behavior, is vital. Encouraging individuals to voice concerns about misconduct, even if not directed towards them, should be stressed.

Classrooms should foster a democratic and discussion-based environment, emphasizing the importance of truth and honesty values. True and honest individuals should be presented as role models, and students should have opportunities to interact with such positive influences. Ultimately, leading by personal example remains the most effective means to instill the value of truth and honesty."